DAN GILROY: VELVET BUZZSAW

Fenyegető művészet

PETHŐ RÉKA

BIZARR HORROR-SZATÍRA A GALÉRIÁK ÉS A MŰGYŰJTŐK VILÁGÁRÓL.

Szatíra és horror találó és szórakoztató keveréke a *Velvet Buzzsaw*, amely a kortárs művészvilág értő elitjének karikatúráját rajzolja meg úgy, hogy több legyen, mint sokat látott paródia, de a horror műfaja iránt nem túl lelkes nézők számára is befogadható maradjon. Dan Gilroy harmadik rendezése a 2016-os *Éjszakai ragadozók*at idézi mind hangulatában, mind látványvilágában, ám célja más: nagyon konkrét allegóriát kíván állítani a kortárs művészetből kiemelkedő színvonalon megélő, nem mindig őszinte galériás és műértő közeg számára.

A nyitó jelenet tökéletes: a *legfontosabb* művészeti kritikus, Morf Vandewalt (Jake Gyllenhaal) éppen megérkezik az aktuális hatalmas művészeti vásárra, ahol „barátai": egy csapat galéria-vezető, akik az ő kedvező kritikájában bízva várják az általuk képviselt alkotások értékének jelentős növekedését, keselyűként vetik rá magukat az azonnal velős és szakszavakkal dúsan tarkított értékítéleteket megfogalmazó újságíróra. Sablonosra rajzolt, ám épp ettől pontos karaktereken keresztül (kiválóak a színészek) ismerjük meg ezt a világot, ami bármily hamis, mégis mindenki szeretne beletartozni, ahol a barátságok érdek alapján szövődnek, ahol egy-egy véleményformáló dönti el, hogy mi értékes, és ami annak ítéltetik, azért a műgyűjtő világ akármennyit képes kifizetni.

Ebben a világban hullik az egyik menő galéria feltörekvő asszisztensének ölébe egy különleges és mindeddig teljesen ismeretlen festménygyűjtemény: Josephina rejtélyes, idős szomszédja meghal, a nő pedig a lakásában megtalálja a több száz bizarr és „nem evilági" alkotásból álló életművét. A művész még a halála előtt meg akarta semmisíteni a festményeket, ám erre már nem volt ideje, a saját nagy dobásában reménykedő Josephinának pedig eszében sincs tiszteletben tartani a művész kérését. Vetril Dease máris az új hatalmas szenzáció, valóban erőteljes művei mindenkit megbabonáznak, és nem is maradnak hatástalanok.

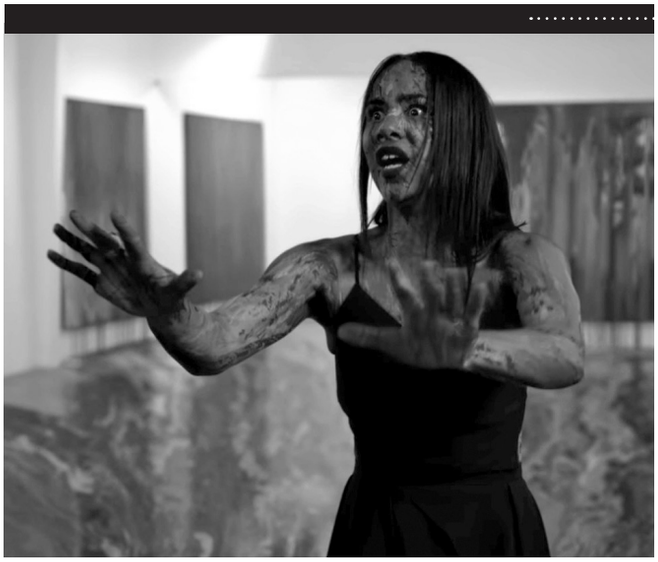

Nem morális tanmesék (Zawe Ashton)

Ám a művekkel valamilyen módon érdekkapcsolatba kerülő emberek sorra misztikus gyilkosságok áldozatai lesznek: nem csak azok, akik gazdagságra vágytak a képektől, de az is, aki az alkotó sötét hátterét feltárva le akarta rombolni az új szenzációt, és az is, aki a művek gyilkos szándékát felismerve véget akar vetni nagyközönség elé tárásuknak. A *Velvet Buzzsaw* minimális suspense-el dolgozik, brutális gyilkosságai gyorsan zajlanak, és nem kéjelegnek azok vizuális megmutatásában. Hogy mi a nagyobb horror, a művészeti világ működési mechanizmusa és a benne résztvevők viselkedése, vagy az, ahogy a művész a túlvilágról visszatérve elpusztítja mindazokat, akik üzleti célra akarták használni az ő alkotásait, azt nehéz eldönteni.

Dan Gilroy elsősorban forgatókönyvíróként ismert, ez a harmadik alkotás a 2014-es *Éjjeli féreg* és a 2017-es *A jogdoktor* után, amit rendezőként is ő maga jegyez. A három film, bár témájukban és stílusukban is meglehetősen eltérő, közös kiindulóponttal dolgozik: megmutatnak valamit a társadalmunkban, ami talán nem úgy a leghelyesebb, ahogy valójában működik. Nem morális tanmesék ezek, még csak nem is foglalnak állást igazán, pusztán erősen sarkítva megjelenítenek egy-egy mikrovilágot. Az *Éjjeli féreg* középpontjában a bulvármédia gátlástalansága és embertelensége áll, és ezt a filmet pont olyan hidegrázós élmény végignézni, mint a való életben látni néhány lesifotóst akcióban. *A jogdoktor* az amerikai jogrendszerről szól egy olyan férfi történetén keresztül, aki elszántan dolgozik annak jelentős megreformálásán, és éppen akkor ér el valódi, emberi sikereket, amikor ő maga csalódik, és szintén áldozattá válik. Ez a film is eléri, hogy a néző a teljes játékidő alatt érezze azt a nyomasztó kiszolgáltatottságot, amibe a rendszer működése belekényszeríti minden résztvevőjét.

A *Velvet Buzzsaw* pedig immár horrorként pont olyan bizarr élményt tár elénk, mint amilyen bizarr tapasztalat részese lenni az önmagát kifogástalanul ám hamisan tápláló műalkotás-kereskedő világnak. „Nem tudlak megmenteni" – mondja az utánzatnak titulált és lenézett installáció, és valóban: ha élősködnek rajta, a művészet ezúttal fenyegetővé válik.

•

VELVET BUZZSAW – amerikai, 2019. Rendezte és írta: **Dan Gilroy**. Kép: **Robert Elswit**. Zene: **Marco Beltrami**. Szereplők: **Jake Gyllenhaal** (Morf), **Rene Russo** (Haze), **Toni Colette** (Gretchen), **Zawe Ashton** (Josephina), **Tom Sturridge** (Dondon). Gyártó: **Netflix**. 113 perc.